

Tampereen kaupungin lausunto hallituksen esitysluonnoksesta laiksi käytöstä poistetun maatuulivoimalan purkamisesta ja purkuvakuudesta sekä eräksi siihen liittyviksi muutoksiksi

1. Yleiset huomiot lakiehdotuksesta

Hallituksen esitysluonnoksen tavoitteet parantavat purkamiseen liittyvien vastuiden selkeyttä sekä varmistaa ympäristön hyvä tila voimalan elinkaaren päätyttyä ovat perusteltuja ja kannatettavia. Tampereen kaupunki näkee erityisen myönteisenä sen, että purkamisen tasoa ja purkuvakuuden sisältöä pyritään täsmentämään laintasolla (HE:n 1 § ja 2 §).

Esitys sisältää kuitenkin useita kohtia, jotka muodostavat kunnille – ja erityisesti rakennusvalvonnalle – uusia ja merkittäviä tehtäväkokonaisuuksia. Näillä tehtävillä on laajoja vaikutuksia kuntien resursseihin, toimivaltuuksiin sekä taloudelliseen vastuunkantoon, eikä näitä vaikutuksia ole arvioitu esitysluonnoksessa riittävästi.

Kuntien vastuiden tulee perustua selkeästi määriteltyihin tehtäviin ja kohtuullisiin velvoitteisiin. Esityksen nykyisessä muodossa useat velvoitteet ovat liian laajoja ja sisältävät kunnille taloudellisia riskejä, jotka eivät ole hyväksyttävissä.

Tampereen kaupunki pitää pääministeri Orpon hallitusohjelman vastaisena §2:n esitystä, jossa kunta olisi toissijaisesti vastuussa maanvuokratilanteessa tuulivoimalan purkamisesta. Esitetty toissijainen vastuu olisi uusi normi ja vastuu kunnan toimintakenttään sekä heikentää kunnan taloudellisia toimintaedellytyksiä. Vaikutusten arvio lakiesityksen vaikutuksista kuntatalouteen ei ota huomioon, miten suuresti ennakoimattomasti syntyvä purkukustannus heikentää kunnan toimintaedellytyksiä.

Kunnalla ei ole oikeutta eikä velvollisuutta valvoa, millaisia maanvuokrasopimuksia yksityinen maanomistaja tekee yksityisen yhtiön kanssa. Lakiesityksen mukaan kunnan tulee vastata purkamisesta, kun kustannuksia ei voi kattaa lakiesityksessä tarkoitettulla purkuvakuudella. On epäoikeudenmukaista, että kunta, eli kunnan veronmaksajat, joutuvat vastuuseen yksityisten välisen sopimuksen aiheuttamista kustannuksista. Kunnalle ei tule asettaa velvollisuutta vastata purkamisesta yksityisten välisen maanvuokrasopimuksen päättymistilanteessa. Lakiesitys jättää avoimeksi, millaisella oikeudellisella menettelyllä kunta voisi toimia yksityisen omistamalla maalla ja tuhota yksityisen yhtiön omaisuutta.

2. Rakennusvalvonnan rooli ja tehtävät lakiesityksessä

Lakiesitys laajentaa rakennusvalvonnan tehtäväkenttää huomattavasti. Seuraavassa on arvioitu keskeiset velvoitteet ja niiden vaikutukset.

2.1 Purkuvakuuden määrääminen ja sen valvonta (4 §)

Lakiesityksen 4 § edellyttää, että kunnan rakennusvalvontaviranomainen:

- **määrittää purkuvakuuden suuruuden** rakentamisluvassa
- **valvoo vakuuden voimassaoloa ja riittävyttä koko voimalan elinkaaren ajan**
- **huolehtii vakuuden vapauttamisesta tai realisoinnista** purkamisvaiheessa

Tämä muodostaa kunnille pysyvän, jopa 30–40 vuotta jatkuvan hallinnollisen tehtävän. Vakuuden riittävyyden arviointi edellyttää osaamista:

- purkukustannusten laskennasta

- materiaalivirroista ja kiertotaloudesta
- riskien arvioinnista
- kustannusindeksien seurannasta

Tampereen kaupunki katsoo, että tehtävä on esitysluonnoksessa aliarvioitu ja että sen toteuttaminen edellyttää valtakunnallisia ohjeita, työvälineitä ja lisäresursseja kunnille.

2.2 Purkamisluvan käsittely (HE:n muutos RL 56 b §:ään)

Esitys lisää rakentamislakiin uuden 56 b §:n, jonka mukaan tuulivoimalan purkaminen edellyttää erillistä **purkamislupaa**. Luvassa kunnan rakennusvalvonnan tulee arvioida:

- perustusten purkamisen ympäristövaikutukset (56 b § 2 mom.)
- mahdolliset poikkeamiset purkutasosta (3 §)
- purkujätteen käsittely ja kierrätysratkaisut

Tämä laajentaa rakennusvalvonnan toimivaltuuksia ympäristöoikeuden puolelle tavalla, joka ei ole linjassa rakennusvalvonnan perinteisen tehtäväkentän tai ammattiprofiilin kanssa.

Tampereen kaupungin näkemys on, että perustusten purkutasoon, hydrologiaan, maaperävaikutuksiin ja biodiversiteettiin liittyvät ympäristöarviot tulisi keskittää valtion viranomaisille (esim. LVV-keskus). Rakennusvalvonta ei ole tarkoitettu toimimaan ympäristöviranomaisena.

2.3 Purkamistoimien valvonta ja purkuvastuun toteuttaminen (2 § ja 3 §)

Lakiesityksen 2 § velvoittaa rakennusvalvonnan valvomaan:

- purkamisen aloittamista
- purkutyön oikeellisuutta
- purkutasoa ja maisemointia
- sijaintipaikan palauttamista alkuperäiseen tilaan

Lisäksi 3 § edellyttää, että rakennusvalvonta tekee harkintaa:

- perustusten osittaisesta purkamisesta ympäristöperustein
- pystytys- ja huoltokenttien purkamisesta tai jättämisestä

Tämä harkintavalta on laajaa ja teknisesti vaativaa. Esitysluonnos ei määrittele tarkasti, miten arviointi tulee tehdä eikä miten kunnat varmistavat arviointien yhdenvertaisuuden.

3. Kunnan toissijainen purkuvastuu (2 § 2 mom.)

Lakiesityksen 2 §:n 2 momentti säätää, että:

“Maanvuokratilanteissa kunta vastaa purkamisesta, mikäli voimalan omistaja laiminlyö velvoitteensa eikä purkuvakuus riitä tai ole käytettävissä.”

Tämä on Tampereen kaupungin näkemyksen mukaan **erittäin ongelmallinen kohta**:

- se rikkoo **aiheuttamisperiaatetta**, jonka mukaan vastuu kuuluu toiminnanharjoittajalle

- kunnan taloudelliset riskit voivat nousta huomattaviksi erityisesti konkurssitilanteissa
- purkamisen kokonaiskustannukset voivat olla useita satoja tuhansia euroja per voimala (HE:n vaikutusarviointi)
- kunnalla ei ole mahdollisuutta vaikuttaa hankkeen rakenteeseen, purkuvakuuden kattavuuteen tai toiminnan harjoittajan taloudelliseen asemaan

Tampereen kaupunki vaatii, että:

- **kunnan toissijainen taloudellinen vastuu poistetaan laista, tai vähintään sitä rajataan selkeästi ja riskit kompensoidaan valtion rahoituksella.**

Kunta ei voi toimia purkutyölle valtion tasoisena vakuusrahastona.

4. Digitaalinen asiointi ja pitkäaikainen valvonta

Lakiesitys nojaa siihen, että:

- purkuvakuudet ovat voimassa vuosikymmeniä
- niiden seurannasta vastaa kunta
- purkamisluvat ja -päätökset ovat saatavilla jatkossa Rakennetun ympäristön tietojärjestelmässä (Ryhti)

Esitys ei kuitenkaan sisällä:

- valtion tarjoamaa työkalua purkuvakuuksien hallintaan
- ohjeita pitkän aikavälin seurantaan
- riskienhallinnan mallia, jos tietojärjestelmät uudistuvat vuosikymmenten aikana

Tampereen kaupungin näkemyksen mukaan valtakunnallinen järjestelmä tulee olla **pakollinen**, ja sen tulee tukea:

- purkuvakuuksien sähköistä hallintaa
- määräaikaista tarkastuksia
- automaattisia ilmoituksia vakuuden erääntymisestä
- purkamisluvan asiakirjahallintaa

5. Vaikutusten arvioinnin puutteet

Lakiesityksessä ei ole riittävästi arvioitu:

- rakennusvalvontojen lisäresurssitarvetta
- ympäristöperusteisen harkinnan osaamistarpeita
- kunnan taloudellisia riskejä purkuvakuuden riittämättömyystilanteissa
- mahdollisesti samanaikaisesti purettavien voimaloiden kumulatiivista vaikutusta

- mahdollisten oikeusriitojen riskiä

Tampereen kaupungin näkökulmasta esityksen vaikutusarviointi on **puutteellinen** ja edellyttää merkittävää täydennystä ennen lainsäädännön eteenpäin viemistä.

6. Yhteenveto ja keskeiset muutosesitykset

Tampereen kaupunki kannattaa purkamisen sääntelyn selkeyttämistä, mutta esitystä ei tule edistää nykyisessä muodossaan. Kaupunki esittää seuraavat muutostarpeet:

1. Kunnan toissijainen purkuvastuu (2 § 2 mom.) on poistettava tai rajattava.

Kunta ei voi olla purkukustannusten viimekätinen maksaja.

2. Purkuvakuuden valvontaa (4 §) varten tarvitaan valtakunnallinen, lakisääteinen tietojärjestelmä ja selkeät laskentamallit.

Lakiesityksen nykytilanteen kuvauksen mukaan maatuulivoimalan elinikä on 20-35 vuotta, riippuen rakentamisajankohdasta ja käytöstä. Esityksen §4 vakuuden määrä ja perusteluteksti eivät huomioi, että rahan arvo muuttuu maatuulivoimalan eliniän aikana. §4:seen ja perusteluihin tulee lisätä, että asetettavan vakuuden määrän tulee kattaa myös arvioitu kustannustason nousu ja inflaatio 35 vuoden ajalle.

3. Purkamisluvan ympäristöperusteinen harkinta (56 b §, 3 §) tulee siirtää valtion viranomaiselle.

4. Lakiesityksen vaikutusarviota tulee täydentää erityisesti rakennusvalvontojen resurssitarpeiden osalta.

5. Kunnille tulee varata riittävä siirtymäaika ennen velvoitteiden voimaantuloa.

7. Lopuksi

Tämän lakiesityksen velvoitteet ovat kunnalle uusia, joten hallitusohjelman mukaisesti lakiesityksen tulee osoittaa, miten valtio kompensoi nämä uudet tehtävät ja velvoitteet kunnalle.

Tampereen kaupunki pitää tärkeänä, että tuulivoimarakentamisen kasvun rinnalla myös purkuvaiheen sääntely on selkeää, johdonmukaista ja riskit huomioivaa. Lakiesityksen tulee turvata sekä ympäristön hyvä tila että kuntien toimintaedellytykset. Näiden tavoitteiden saavuttamiseksi esitysluonnoksen jatkovalmistelu on välttämätöntä.